

T.C.
BAŞBAKANLIK
Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı

Sayı : B.02.1.TÜİ.0.09.02.02-163.01.02- 85

26 /01/2009

Konu : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Doç.Dr. Mustafa Akgül
INETD-İnternet Teknolojileri Derneği
ANKARA

Sayın Akgül,

Ülkemizde, sonuncusu 2000 yılında olmak üzere bugüne kadar 14 Genel Nüfus Sayımı yapılmıştır. Sokağa çıkma yasağı uygulanarak bir günde yapılan bu sayımlarda, kişiler sayım günü buldukları yerde, yani "de-facto" yöntemine göre sayılmışlardır. Genel nüfus sayımlarında ülkemizdeki nüfusun büyüklüğü ve nitelikleri hakkında bilgi sağlanmış ancak sayım "de-facto" yöntemine göre uygulandığından bu sayımlardan daimi ikametgah nüfusu elde edilememiştir. Ayrıca, bu sistemde nüfusumuzla ilgili bilgiler sadece on yılda bir yapılan nüfus sayımlarından elde edildiğinden, kamu hizmetlerine ilişkin plan ve programların oluşturulmasında önemli bilgi eksikliği yaşanmaktaydı.

Yerleşim yerlerine göre nüfusun büyüklüğü ve temel niteliklerine ilişkin bilgilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve Türkiye'de ikamet eden yabancılar için güncel olarak elde edilebilmesi amacıyla 25 Nisan 2006 tarihinde çıkarılan 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu gereği Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) oluşturulmuştur.

Nüfus Hizmetleri Kanunu ile ADNKS'nin kurulması Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK), sistemin güncelliğinin ve devamlılığının sağlanması ise İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'ne (NVIĞM) verilmiştir. 2006/71 sayılı İçişleri Bakanlığı Genelgesi ve 2006/06 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile ADNKS oluşturma çalışmalarına fiilen başlanmıştır.

Sistemin kurulmasına yönelik tüm çalışmalar, TÜİK'in koordinasyonunda illerde; vali başkanlığında, belediye başkanı, il özel idaresi genel sekreteri, il nüfus ve vatandaşlık işleri müdürü, il mahalli idareler müdürü, TÜİK bölge müdürü ve ayrıca vali tarafından belirlenen diğer görevlilerden, ilçelerde; kaymakam başkanlığında, belediye başkanı, özel idare müdürü, ilçe nüfus müdürü, TÜİK sorumlusu ve ayrıca kaymakam tarafından belirlenen diğer görevlilerden oluşturulan Yürütme Komiteleri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

ADNKS'nin kurulmasına yönelik alan uygulamasına başlamadan önce, mülki idare amirlerine, belediyelere ve köy/mahalle muhtarlarına bilgilendirme amaçlı eğitimler verilmiştir.

./..

Necatibey Cad.114, 06100 Yüce-tepe/Çankaya-ANKARA
Tel : 0 312 410 04 10 (Santral)
Faks: 0 312 425 33 87, 0 312 418 11 82
İnternet Adresi: www.tuik.gov.tr

İlgili Birim: Sosyal İstatistikler Dairesi Başkanlığı
Nüfus ve Göç İstatistikleri Takımı
Tel : 0 312 410 0 612
Faks: 0 312 425 34 22

Bu çalışmada, öncelikle ülkemizdeki tüm adreslerin belediyeler ve özel idareler tarafından veri girişi yapılarak Ulusal Adres Veritabanı (UAVT) oluşturulmuştur. Adres ve numaralama çalışmaları özel idare ve belediyelerin sorumluluğunda 5490 sayılı Kanun ile Adres ve Numaralama Yönetmeliği ve yayımlanan genelgeler doğrultusunda yürütülmüştür.

Bunu takiben anketörler tarafından UAVT'deki tüm adresler tek tek ziyaret edilmiş ve bilgi formu ile veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, anketörlerin hanelerde yüzyüze görüşme yöntemiyle bilgi alması esas alınmış, birkaç ziyarete rağmen ulaşılamayan hanehalkları için bilgi formlarının apartman yöneticisi veya mahalle/köy muhtarı aracılığı ile doldurulması sağlanmıştır. Bu süreçte sistemin işleyişini tanıtmak ve vatandaşların sisteme kaydolmalarını sağlamak amacıyla afiş, broşür basım ve dağıtımının yanı sıra yazılı/görsel, yerel/ulusal medyada ve mahallinde gerekli tanıtım ve duyurular yapılmıştır.

Bilgi formları ile toplanan veriler, TÜİK tarafından geliştirilen web tabanlı program aracılığıyla T.C. kimlik numarası kullanılarak MERNİS kayıtları ile alanda tespit edilen yerleşim yeri adres bilgileri elektronik ortamda eşleştirilmiştir. Türkiye'de yerleşik yabancıların bilgileri ise pasaport numaraları kullanılarak yerleşim yeri adresleri ile ilişkilendirilmiş ve ayrı bir veri tabanı oluşturulmuştur. Bu işlemler esnasında T.C. kimlik numarası anahtar olarak kullanıldığından bir kişinin birden fazla yerde kaydolması mümkün olmayıp, birden fazla yerde sisteme kaydolun vatandaşların en son beyan ettikleri adres esas alınmış, bu suretle mükerrerlik önlenmiştir.

Uygulama sırasında yapılan ihbar ve şikayetler değerlendirilmiş, çeşitli karakteristiklere (boş konutlar, hanehalkı büyüklüğü, eğitim, yaş vb.gibi) göre yapılan analizler dikkate alınmış ve alanda gerekli kontroller yapılarak eşleştirme işlemleri tamamlanmıştır.

Daha sonra, 5490 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde belirtilen askı süreci çalışmasına başlanmıştır. Bu sürecin amacı, numaralama çalışması ve yerleşim yeri adreslerinin belirlenmesine yönelik eşleştirme alan uygulaması sırasında meydana gelmiş olabilecek hataların ve eksikliklerin giderilmesi, alan uygulaması sırasında çeşitli nedenlerle bilgi formu uygulanmamış kişilerin sisteme dahil edilmesi yada bilgi formu doldurulduktan sonra yerleşim yeri adresi değişen kişilerin ADNKS'ne beyan ettikleri en son adresleriyle kayıt edilmesini sağlamaktır.

Bu kapsamda ikamet adreslerinin belirlenmesine yönelik alan uygulaması ve veri girişi tamamlandıktan sonra mahalle/köy bazında kişilerin adres bilgilerini içeren listeler, kişilerin kontrol etmeleri için 5490 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine istinaden İstanbul hariç 80 ildeki mahalle/köy muhtarlıklarında Mayıs-Temmuz 2007, İstanbul'da ise Temmuz-Eylül 2007 tarihleri arasında (60) gün süre ile askıya çıkarılmıştır. Bu sürecin etkin bir şekilde tamamlanabilmesi amacıyla yerel/ulusal, yazılı/görsel medya araçları, afiş, broşür ile kamuoyu bilgilendirilmiştir.

Askı sürecinde ve sonrasında yapılacak işlemler TÜİK Başkanlığının ilgili genelgeleri ile duyurulmuş, askı sürecinde muhtarlıkların yanı sıra TÜİK'nin ve diğer bazı kamu kurum ve kuruluşların web sayfalarından da vatandaşlara yerleşim yeri adreslerinin doğruluğunu kontrol etme imkanı sağlanmıştır.

Askı sürecinde yapılan itiraz ve başvurular yerinde değerlendirilerek vatandaşların yerleşim yeri adres değişiklikleri sisteme işlenmiş ve sisteme dahil olmayan kişilerin kayıt olmaları sağlanmıştır.

Askı sürecinin tamamlanmasından sonra da hiçbir vatandaşın sistemin dışında kalmaması için birçok kurum ve kuruluşun kayıtlarındaki tüm kişilerin T.C. kimlik numarası bazında bilgileri istenmiş, gelen bilgiler ile ADNKS sisteminde kayıt altına alınan T.C. kimlik numaraları karşılaştırıldığında herhangi bir adresle eşleştirilemeyen yani sisteme girmemiş kişilere ait bu T.C. kimlik numaraları belirlenmiş ve ADNKS sistemi üzerinden bu kişilerin MERNİS aile kütüklerindeki birinci derece yakınlarına ulaşıp, ikamet ettikleri il-ilçe kayıt bürolarına gerekli yönlendirme yapılarak sisteme kayıt edilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca bu kişiler ADNKS kayıtlarına işlenmek üzere de Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü teşkilatlarına yönlendirilmiştir. Bu yönlendirmeye rağmen nüfus müdürlüklerine başvurmayanların listesi NVİGM teşkilatlarınca ilgili muhtarlıklara gönderilerek başvurularının temin edilmesi istenmiştir.

ADNKS çalışmalarına, MERNİS’de kaydı olan tüm kişilere ait bilgi edinme işlemi tamamlanana kadar devam edilmiş ve 31 Aralık 2007 tarihinde tamamlanmıştır. Sistem, 5490 sayılı kanunun Geçici 2. maddesinin (a) fıkrası gereği İçişleri Bakanlığı NVİGM’ye devredilmiştir. İkamet adres değişikliklerinin sisteme aktarılması, İçişleri Bakanlığı NVİGM’ye bağlı nüfus müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. ADNKS üç yolla güncellenmektedir:

- UAVT’deki adreslerin belediyeler tarafından güncellenmesi,
- NVİGM tarafından idari bölünüş değişikliklerinin işlenmesi,
- Vatandaşların ikamet adres değişikliklerini ilçe nüfus müdürlüklerine bildirmeleri,

Yeni sistemden elde edilen ilk nüfus sayımı sonuçları 31 Aralık 2007 tarihi itibarıyla, 21 Ocak 2008 tarihinde yapılan basın toplantısı ile kamuoyuna duyurulmuştur. Sonuçlar aşağıdaki ayrıntıda kullanıcılara sunulmuştur;

- İdari bölünüşe göre (il, ilçe, bucak ve köy ayrımında) nüfus büyüklüğü,
- Şehir ve köy nüfusu,
- Yaş ve cinsiyet yapısı,
- Ülkemizde ikamet eden kişilerin uyruk bilgisi (T.C. vatandaşları ve yabancılar ayrımında).

ADNKS 2007 Nüfus Sayımı ile ilgili sonuçları, TÜİK’in internet sitesinden de www.tuik.gov.tr ulaşılması mümkündür. Ayrıca, 2007-2011 Resmi İstatistik Programı kapsamında, bu ADNKS’ye dayalı olarak nüfus sonuçları açıklanacaktır.

Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı gibi ADNKS oluşturma çalışmaları 31 Aralık 2007 tarihinde tamamlanarak, 5490 Sayılı Kanunun Geçici 2’nci Maddenin (a) fıkrası gereği İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir. Doğum, ölüm, evlenme ve boşanma gibi nüfus olayları ile birlikte yerleşim yeri adres değişiklikleri de bundan sonra bağlı bulunan ilçe nüfus müdürlüklerince yapılmakta, Sistemin güncelliğinin sağlanması da İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından takip edilmektedir.

Panele konu olan seçmen kütükleri ve ADNKS ile ilgili dile getirilen hususlar gerek TÜİK, gerek Yüksek Seçim Kurulu ve gerekse Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından değişik araçlarla kamuoyunun bilgisine sunulmuş olup, halihazırda seçmen kütüklerinde problem olması durumunda itiraz merci olan il/ilçe seçim kurulları, yapılan itirazları değerlendirmek ve karara bağlama yetkisine sahiptir.

Bu bağlamda, Derneğiniz tarafından düzenlenen "Seçmen Kütükleri: Teknik ve Hukuki Değerlendirme ve Olası Çözüm Arayışları" başlıklı Panele Türkiye İstatistik Kurumu tarafından katılım sağlanmayacaktır.

Bilgilerinize sunar, iyi çalışmalar dilerim.


A.Ömer TOPRAK
Başkan V.

Handwritten notes:
11.09.2019
11.09.2019